

Fordulat és reformáció, avagy a reformáció mint megtérési mozgalom

A közélet kérdéseiben jártas olvasó számára ismerősen csenghet a fenti cím. Közvetlenül a rendszer-változást megelőző időszakban jelent meg radikális értelmiségiek *Fordulat és reform* című írása. A dokumentum a nyolcvanas évek változásait kívánta magasabb sebességi fokozatba kapcsolni. Némi változtatással kölcsönvehetjük ezt a címet. Segítségével elgondolkozhatunk egyházunk múltjának, jelenének és jövőjének egy alapvető kérdésén: mit tartott és mit tart a reformáció egyháza a fordulatról, vagyis a megtérésről?

Ama 95 tétel élén ez a sokat idézett követelés áll: „Amikor Urunk és Mesterünk ezt mondta: »Térjtek meg!« – akkor azt akarta, hogy a hívek egész élete megtérés legyen.” Mai kifejezéssel élve úgy fogalmazhatunk, hogy *Luther Márton* ezzel a programmal lépett a nyilvánosság elé.

Mindennek azonban előtörténete volt. A wittenbergi szerzetes nem egyszerűen „jókor volt jó helyen”, amint azt ma gyakran mondjuk valakiről; ő nem is egyszerűen az idők szavát ismerte fel. Szándéka nem az volt, hogy a publikum számára kedves dallamot pengessen, ellenkezőleg! Képes volt az árral szemben úszni.

Anélkül, hogy a Lutherban zajló lelki folyamatokat – miközben rettegő barátokból a nyilvánosságot vállaló reformátorrá vált – pontosan ismerhetnénk, feltételezhetjük, hogy az első tétel ilyen programszerű megfogalmazása összefügg sokat emlegetett „toronyélményével”. Egy írásában maga számol be arról az esetről, amikor *Habakuk könyvének* 2,4 igéje („...az igaz ember hitből él”) és általában az „Isten igazsága” fogalma fölött tépelődött toronyszobácskájában. Amikor leesett a hályog a szeméről, és korábbi félelmétől megszabadulva felismerte, hogy ezek az igék boldogítók az ő számára, akkor szíve végre békességet talált: „A Szentlélek ebben a toronyban nyilatkozta ki előttem a Szentírást. Ekkor úgy éreztem, hogy teljesen újjászülettem, és tárt ajtókon keresztül egyenesen a mennyországba léptem be.” (*Virág Jenő: Dr. Luther Márton önmagáról*, Budapest, 1937, 36–37. o.)

Újjászületés és megtérés: e fogalompárban rejlik a reformáció genezise.

Mint ahogy az *Újszövetség* élén is ez a felszólítás áll: „Térjtek meg!” Keresztelő János „a megtérés keresztességét hirdette a bűnök bocsánatára” (Lk 3,3), Jézus igehirdetése pedig ezekkel a szavakkal kezdődött: „Térjtek meg, és higgyetek az evangéliumban!” (Mk 1,15)

Ennek jegyében kezdődött az egyház története is, hiszen pünkösdkor Péter apostol így prédikált: „Térjtek meg, és keresztelkedjétek meg valamennyien Jézus

Krisztus nevében bűneitek bocsánatára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát.” (ApCsel 2,38) Az akkor megtért mintegy háromezer ember alkotta az első jeruzsálemi gyülekezetet. Nem emberi lelemény, egyházszervezői buzgalom formált belőlük közösséget, hanem Isten Szentléleke.

A bibliai példák után érdemes az ősegyház életmegnyilvánulásaira figyelni. Az első századokban fogalmazódott meg az a *Credo*, amelyet apostoli hitvallásként ma is minden istentiszteleten elmondunk. Ha nem gépiesen mormoljuk a szöveget, akkor talán rácsodálkozunk arra, hogy a Szentlélekről szóló harmadik hitágazatban van szó az egyházról: „Hiszek Szentlélekben, egy keresztyén anyaszentegyházat...” Ebben a megfogalmazásban lehetőfinom különbségtétel is rejlik: nem az egyházban hiszek, ugyanis az nem helyezhető egy szintre a Szentlélekkel, hanem az egyházban hiszek, ugyanis az nem helyezett Istennel, ám hiszem, hogy ezt az egyházat a Szentlélek tartja.

Őseink erről az alábbi veretes mondatot fogalmazták meg: „Spiritus Sanctus conservat et renovat ecclesiam”, vagyis „a Szentlélek őrzi és újítja meg az egyházat”. Ma, amikor sokat szólunk értékelvű konzervativizmusról, tudnunk kell, hogy a Szentlélek ilyen értelemben „konzervál”. És ma, amikor ugyancsak sokat beszélünk megújulásról, legalább annyira kell tudnunk, hogy igazából csak a Szentlélek hozhat megújulást!

Ezzel pedig visszakanyarodtunk a gondolatmenet elejére, a reformáció korához. Hitvallási irataiban természetesen Luther is a harmadik hitágazat összefüggésében, vagyis a Szentlélekre tekintve szól az egyházról és az ember megtéréséről. A *Kis kátében* ezt olvassuk: „Hiszem, hogy saját eszemmel és erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem őhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott el engem az evangélium által, ő világosított meg ajándékaival, ő szentelt meg és tartott meg az igaz hitben, ahogyan a földön élő egész egyházat is elhívja, gyűjti, megvilágosítja, megszenteli és Jézus Krisztusnál megtartja az egy igaz hitben. Ebben az egyházban nekem és minden hívőnek naponként minden bűnt bőséggel megbocsát...”

A 95 tétel 1517-ben, a *Kis és a Nagy káté* 1529-ben jelent meg. Annak bizonyosságául, hogy Luthert továbbra is és folyamatosan foglalkoztatta a megtérés kérdése, az 1537-ben született *Schmalcaldeni cikkek*et lehet említeni. Húsz évvel a reformáció kirobbanása után is szenvedélyesen keresi a választ erre. A reformátor hangja szenvedélyes, az iratot igazi harci hevülettel fogalmazza meg. A záradékként írt sorok nyo-

mán ezt a művét amolyan teológiai végrendeletének is tekinthetjük: „Ezek azok a tételek, amelyek mellett állhatatosan meg kell maradnom és meg is akarok maradni halálomig, ha Isten úgy akarja, és nem változtathatok rajtuk, és nem is engedhetek belőlük semmit.” (*Próhle Károly: Luther Márton négy hitvallása*, Budapest, 1983, 307. o.)

Ebben az iratban a Szentlélekről szóló harmadik hitágazat teljes egészében a megtérésről szól. Hangsúlyozza, hogy „a megtérés a keresztyén ember haláláig tart”, ugyanis egész életében viaskodik a bűnnel. Ezt a mindennapos harcot „nem a maga erejéből, hanem a Szentlélek ajándékával” vívhatja meg az ember: „Ez az ajándék tisztítja meg és söpri ki naponként a megmaradt bűnöket, és azon munkálkodik, hogy az embert igazán tisztává és szentté tegye.”

Hitvallása további részében Luther leírja, hogy Isten két eszközzel, a törvénnyel és az evangéliummal térít. Az előbbi lesújtja a közönyöket és a magabiztosakat egyaránt, ezért azonnal mellé kell tenni az evangéliumot. Ennek pedig négy formája van: a hirdett ige, a keresztség, az úrvacsora és a közösség. Ez utóbbit bővebben latinul így szoktuk idézni: „mutuum colloquim et consolatio fratrum”, vagyis a testvérek kölcsönös beszélgetése és egymást vigasztalása.

A reformáció egyházának programját foglalja össze ez a latin meghatározás. Beszélgetésre, két-, sőt többirányú kommunikációra van szükség, legfőképpen pedig egymás vigasztalására. Ha valaki megbotlik, elcsügged, vagy éppen elbizba magát, akkor ott teremhet mellette egy keresztyén testvér, hogy biztató, óvó vagy éppen feddő szóval segítsen neki az úton maradásban. A kommunikációnak és a vigasztalásnak ez a hálózata lehet az evangélikusok internetes fórumának, a *Fraternet*nek is az egyedüli mértéke.

A fentiekből kitűnik, hogy Luthert évtizedeken át milyen szenvedélyesen foglalkoztatta a megtérés kérdése. Azt is mondhatjuk, hogy a reformáció valójában megtérési mozgalom volt. Ennek nyomán akkor vagyunk a reformáció népe, ha magunk is ezért imádkozunk, és erre vagyunk készen.

A reformáció emléknapján erről a fordulatról tündönk. Ez nem forgást jelent, mint egy szélkakas esetében, nem is forgódást – bizonyos körökben. Még csak nem is fordítást, mintha a magunk erejéből volnánk képesek az ország szekerét vagy az egyház hajóját más irányba fordítani.

Ez a fordulat megtérést jelent. Igen, a reformáció megtérési mozgalom volt.

Ha Isten akarja, ma is az lehet. FABINY TAMÁS

Híd-Krisztussal a Kárpát-medencében

Isten ajándéka és időnként fájdalmas, de ugyanakkor gyönyörűsége terhe rajtam, hogy évtizedek óta látogatom a Kárpát-medencei egyházakat, gyülekezeteket.

Egy kis írás terjedelmi keretei nem teszik lehetővé, hogy érzékeltessem a számtalan élményt, tapasztalatot, a határátkeléseket „macerájától” kezdve a teli templomos gyülekezeti evangélizáció-

ott is, átéltük a csodát, amely nem más, mint Isten meggyőző és ellenállhatatlan jelenléte, mindünket elfogadó szeretete; mert „Isten mégis nagyobb a mi szívünkknél” (1Jn 3,20). Mert ő nem szlovák, magyar, zsidó és nem református, baptista vagy lutheránus, hanem *mindannyiunk Atyja*.

Bemutatkozásként elmondtam, hogy magam „csabai” vagyok, fel-

kon, az elesett állapotú cigánytáborok látogatásain keresztül a legkülönbözőbb helyszíneken (korábban titkos házi együttléteken, később erdélyi egyetemeken vagy a Hargita magasain) rendezett ifjúsági alkalmakig. Évi mintegy nyolcvan szolgálati utam negyede a határon túli testvérek közé visz.

Legutóbb Szlovákiában jártam: a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház püspökének meghívására tartottam előadásokat mintegy kétszáz lelkipásztornak „Ha holtakat nem ébreszt, mit ér a trombitaszó?” – *Misszió az új évezredben* címmel három lelkésztovábbképző konferencián. A Pozsonyi, a Komáromi és a Barsi Egyházmegye Komáromban, a Gömöri, az Abaújtornai, a Zempléni és az Ungi Egyházmegye Komarócbán, a Nagymihályi és az Ondava-Hernádi Egyházmegye Nagymihályon rendezte értekezletét.

Ez utóbbi megye szlovák nyelvű gyülekezeteket foglal magába. A felvidéki magyar reformátusoknak önálló püspökségük van, elmentésben a magyar evangélikusokkal. (A szlovák nyelvű reformátusok a magyar püspök által vezetett egyház részei. A püspök helyettes viszont szlovák.) Mivel több evangélikus gyülekezet az elmúlt évtizedekben nehéz helyzetbe került, főleg nyelvi okok miatt, református testvéreink siettek segítségükre. E helyen is köszönet ezért!

Kis szorongással álltam a nagymihályi új templomban ülő szlovák református lelkészek elé mondanivalóval. Talán felvetődött néhányukban az a gondolat, hogy mit keres itt ez a magyarországi lutheránus, miről akar minket okítani, szükségünk van-e nekünk arra, hogy tolmács segítségével hallgassunk pesti előadót? És akkor,

menőim között szlovákok is vannak, de magyar vagyok. Fontos volt már főiskolás koromban, a diktatúra idején, hogy elmenjek például a moldvai csángókhoz is, szervezett, titkos utakon. Vitünk gyógyszert, könyveket, címetek; tanítottuk magyarul a gyermekeket.

Ugyanakkor, amikor első gyülekezetemben azt tapasztaltam, hogy otthonukban többen szlovákul beszélnek, felajánlottam, hogy harmincöt év szünet után megszervezem a szlovák nyelvű istentiszteletet. A helyiek kezdeti bizonytalansága ellenére – békéscsabai lelkész segítségével – megtartottuk az alkalmat. Hibátlanul énekelték a liturgiát. Ezt nekem meg kellett tennem az evangéliumi emberszeretet alapján.

Krisztus a híd a népek, nemzeti-ségek, felekezetek között is. Élétünk meghatározó ajándéka, hogy Jézusban kapcsolatba kerültünk az Atyával. A *Híd-Krisztus* szeretete a poklokig is elér. Őbenne, őáltala valóban elérjük egymást, de csak benne és általa. Ezt nem lehet megjárni, erőltetni, mert a mímelés csúfos kudarcra van ítélve.

Ebben az Istentől kapott hitben szolgálhatok az Ukrajnához tartozó Kárpátalján magyar, orosz és ukrán nyelvű gyülekezetekben; cigány közösségekben; Erdélyben (de akár Bukarestben is), ahol nemegyszer románra is fordítják a beszédet; magyarul alig vagy már egyáltalán nem tudó szlovéniai testvérek között; vagy most legutóbb szlovákok között.

Tudom, sok a fájdalom, a seb, de Krisztus az „áldott orvos”. Ő azt akarja, hogy meggyógyulva áldássá legyünk hazánkban és a környező népek körében is.

SZEVERÉNYI JÁNOS
országos missziói lelkész

FALUDY GYÖRGY

Óda a magyar nyelvhez

Kéri Pálnak
(Részlet)

Most, hogy szobámban ér az est setétje,
te jutsz eszembe, Szent Gellért cselédje,
s ajkad, melyről az esti fák alól
először szólt az ének magyarul.
Arcod tatár emléke már ködös,
de titkunk itt e földön még közös
s a te dalod zsong minden idegemben
itt, idegenben.

Magyar nyelv! Vándorutakon kísérom,
sértett gögömben értöm és kísértöm,
kínok közt, gondjaimtól részegen,
örököld földem és egész egem,
bőröm, bérem, bírám, borom, míg bírom
és soraimmal sorsom túl a síron,
kurjongó kedv, komisz közöny, konok gyász:
mennyei poggyász.

Magyar szó! Ajkamon s gégém lazán
vont hangszerén lázam, házam, hazám,
almom-álmom, lovacskám, csengős szánom,
és dal a számon, mit kérnek majd számon: –
nincs vasvértém, páncélom, mellvasom,
de Berzsenyivel zeng a mellkasom
s nem győz le ellenség, rangomra törvén,
sem haditörvény.

Jöhetsz reám méreggel, tőrrel, ékkel,
de én itt állok az ikes igékkel.
Árkon-bokron kergethetsz hét világnak:
a hangutánzó szók utánam szállnak,
mint sustorgó füzesbe font utak
fölött alkonykor krúgató ludak,
s minden szavamban százszor látom orcád,
bús Magyarország.

Kihalt gyökök: tőzeggel súlyos rétek,
ahol a fák, mint holt igék, kiégtek.
Ős szók: a szemhatárról századok
kődébből még derengő nádasok,
gyepüs vápákon elhullt katonák,
ti bíbicek, bölények, battonyák,
miket vadásztak vén csillyehajókról
lápos aszókon.
(...)

Múlt T-je: történelmünk varjúsárnya,
karók, kereszték és bitófák árnya,
s melléknevek, gazdag virágbarázdák,
busák, buják, burjánzó és garázdák,
melyik vidám faeke nyomtatott?
S ti mellérendelt, kurta mondatok
mint paprika, ha füzére vereslőn
lóg az ereszlől.
(...)

És főnevek, ti szikarak és szépek,
ti birtokos ragokkal úri népek,
országvesztők, elmozdíthatlanok,
s ti elsikkadt, felőrölt alanyok,
megölt vagy messze bujdosó fiak,
Hajnóczyk, Dózsák meg Rákócziak –
ó jaj nekünk, mi történt ennyi lánggal
és a hazánkkal?

Parasztok nyelve, nem urak latinja,
nem grófok rangja, de jobbágyok kínja,
magyar nyelv! fergetegben álló fácska,
hajlongasz szélcibáltan, megalázva –
s ki fog-e törzsöd lombbal hajtani?
Te vagy jelenünk és a hajdani
arcunkat rejtő Veronika-kendő
és a jövőendő.

Magyar nyelv! Sarjadsz és egy vagy velünk
és forró, mint forrongó szellemünk.
Nem teljesült vágy, de égő ígéret,
közös jövő és felzengő ítélet,
nem hús palackok tiszta óbora,
nem billentyűre járó zongora,
de erjedő must, könnyeinkben úszó
tárogatószó.

(Párizs, 1940)

Lapunk ezzel a verssel emlékezik a száz éve született
Faludy György költőre, egykori fasori diákra.

LÁTTA JÉZUST

Heródes

Görögök jöttek föl a jeruzsálemi ünnepre a kéréssel: „Jézust szeretnénk látni.” (Jn 12,21) Mivel pedig számunkra ma fizikailag ez nem lehetséges, annál inkább érdekelnek azoknak a tapasztalatait, akiknek ez megadatott: látták az Urat.

Bajbajutottak, betegek és vakok szerették volna látni Jézust. Ők a lehetséges megmentőt tisztelték

fejtette ki. Azt azonban tudjuk, hogy a zsidóknál nem volt jó híre a kovásznak, amely valamit megváltoztat, elront (Mk 8,15). Sőt amikor egyszer farizeus ismerősei intették őt, hogy menjen el Heródes hatalmi területéről, mert az meg akarja ölni, Jézus egyáltalán nem ijedt meg, hanem kijelentette, hogy ez sem térítheti el őt munkája bevégzésétől. És bizony egyszerűen rókának nevezte a

gessé akarta tenni Jézust, mutatva, hogy ilyen gyenge „királykurenszel” ő bármikor bal kézzel elbánik. Gúnyolta hát erősen, megvetően bánt vele, és fényes mezbe bújtatta (Lk 23,11). Tartózkodott azonban attól, hogy ítéletet mondjon fölötte, visszaadva ravaszul a labdát a helytartónak, ezzel is elismerve, hogy halálos ítélet meghozatalára ő nem jogosult. A taktika bevált. S Lukács si-

elve hozzá is teszi, hogy a két úr „ezen a napon barátságot kötött egymással”.

Lám, a fejedelem megláthatta Jézust. Teljesült a vágya. Nagyon meg is örült neki – írja az evangélista. De ebben a látásban nem volt sok köszönet! Hosszasan kérdezgette, faggatta ugyan az elé cipelt rabot, ám az még csak válasza sem méltatta őt. Kortársak a legreménytelenebb helyzetnek tartották, ha Isten hallgatott, mert ebből úgy érezték, hogy elfordult tőlük, és nem törődik velük. Heródes hiába meresztgette a szemét, várva, hogy Jézus egyszer csak elővesz valamiféle bűvészkalapot, s abból majd elővarázsol valami csodafélét – természetesen az ő szórakoztatására. Ez a reménysége sem vált be.

Mert Jézus soha nem volt varázsló, bár sokszor még azzal is megvádolták, hogy Egyiptomban járva tanulta volna ki a bűvészmesterséget. Ő ma sem varázsló, ha gyakran szeretnénk is szeke-
rünk elé fogni, hogy nekünk vagy a világunknak „produkálja” magát. Sose feledjük el, hogy ő Úr, aki szabad döntéseieért nem tartozik nekünk felelősséggel. Úr, akitől nem kényszeríthetjük ki, hogy „bizonyítson”.

Hogy is érthette volna ezt Heródes, akinek az országocska minden alattvalója készségesen kellett hogy engedelmeskedjék! Biztosan nehezen tudta elviselni, hogy Jézus nem állt szóba vele. Jézus kigúnyolása sem volt így más, mint „fizetség” a csalódottságer.

Kielégítetlennek, kiábrándultnak érezte-e magát, amikor a kigúnyoltat visszaküldte a helytartóhoz? Erről nincs híradásunk. De a történelem fintorához tartozik az is, hogy a fivéréből elcsábított, Heródiás nevű felesége – aki a Keresztelő fejevételének is egyik okozója volt! – addig bujtogatta, hogy nagyobb hatalomra törekedjék, amíg római uránál és parancsolójánál betelt a mérték. Caligula császár a házaspárt a mai Lyonba száműzte, s ott is haltak meg.

Hogy Heródes, a bukott király emlékezett-e még ott is a nagy Királlyal való találkozására, akit ő annyira szeretett volna látni? Erre nincs feleletünk. De az bizonyos, hogy az általa megcsúfoltat ma is milliók tartják örök Uruknek. Heródest viszont nem többnek, mint az Isten embermentő drámája egyik rossz hírű mellékszereplőjének.

S ezen a neve sem tud változtatni, amely azt jelenti: „hősies”.

GÉMES ISTVÁN

A napkeleti bölcsek Heródes előtt

benne. Hitték, hogy már a pusztalátása, esetleg ruhájának megérintése vagy szavainak hallgatása is enyhülést vagy terheiktől való szabadulást jelent számukra.

Volt azonban olyan is, akit első sorban rossz lelkiismerete tett kíváncsivá Jézus látására. Máté és Lukács evangélista egybehangzóan tanúsítja, hogy Heródes Antipász, a Róma kegyeiből uralkodó „negyedes fejedelem” milyen törvénytelen és galád módon vétette fejét Keresztelő Jánosnak, a híres prédikátornak. Amolyan családon belüli „afférnak” lett az áldozata János, akit viszont a názáreti Jézus igen nagyra becsült. S amikor ez a Jézus Jánosnál sokkal nagyobb sikerrel kezdett el dolgozni, és a nép tódult a hallgatására, Heródesben is megmozdult valami gyanakvó, lelkiismeretfurdalás-szerű érzés. Azt suttogták ugyanis, hogy Jézusban tulajdonképpen Keresztelő támadt föl újra (Mt 14,1). Sőt egyesek a mennybe elragadott és a nép által mindig is visszavárt Illés prófétát vélték fölfedezni benne.

Mi sem természetesebb, mint hogy a gyanakvó kiskirály látni kívánta volna Jézust, mielőtt az esetleg valami újabb bajt keverne. Gyanakvásához nagy adag kíváncsiság is párosulhatott, hiszen apja udvarában görög szellemben nevelkedett. A görögökről pedig általában az volt az elterjedt vélemény, hogy mindig kíváncsiak bármilyen újdonságra (ApCsel 17,21).

Nos, Heródes nyugtalansága érthető volt. Ezt tetézhették a nyilván a fülébe is eljutott híresztelések, hogy Jézus nem volt valami nagy véleménnyel róla. Nyilvánosan óvta például hallgatóit a „Heródes kovászatól”. Hogy ez pontosan mit jelentett, azt nem

kiskirályt! Hogy ezt visszamondták-e Heródesnek, azt nem tudjuk, bár ez nem is olyan valószínűtlen. Ne feledjük el, hogy Jézus belső munkatársai közé tartozott Johanna, akinek Kúza névre hallgató férje Heródes egyik tisztviselője volt (Lk 8,3). A hír gyorsan eljuthatott a fejedelem fülébe.

Mindettől függetlenül Heródes kíváncsága egyszer csak – váratlanul – teljesült. Váratlanul azért, mert az ő mindenható császári ura, a helytartó, Pilátus küldte Jézust hozzá. Mégpedig látszólag azzal, hogy mégiscsak az ő kis királyságába tartozó alattvaló ez a Názáreti. De váratlan volt ez a küldés azért is, mert a két hatalmas úr köztudomásúlag nemigen kedvelte egymást. Kortárs filozófustól tudjuk, hogy folyvást kémlelgettek egymást, és szorgalmasan küldöztették az egymást eláztató feljelentéseiket Rómába. De most mindketten elérkezettnek tarthatták az időt taktikailag viszonyuk javítására. Mintha csak mindketőnek megmozdult volna a lelkiismerete: Heródesnek János fejevételének esetleges következménye, Pilátusnak a Keresztelő-utódnak tartott Jézus nála történt bevádolása miatt.

S szinte ördögi taktikázással kezdtek el kedveskedni egymásnak. A helytartónak római felhatalmazása volt, egyedül dönthetett volna Jézus sorsáról. Mégis, kicsit erőltetett udvariassággal átküldte alattvalóját az illetékes fejedelemhez. Gyaníthatjuk, hogy mire spekulált. Esetleg arra, hogy ebben a számára oly kellemetlen ügyben Heródes majd leveszi válláról a bírói döntés kényszerét, és akkor neki még a kezeit sem kell mosnia ártatlanságában!

Heródes nem tért ki a békülési szándék elől. Egrészt nevetsé-

ÚTI-TÁRSALGÓ

„Az evangélikusság nálunk nemcsak egyházi, hanem nemzeti ügy is”

Beszélgetés ifj. Domokos Jenő erdélyi ifjúsági lelkésszel

Szinte már közhelyszámba megy a kijelentés: a fiatalság a jövő záloga. De mint minden közhelynek, ennek is megvan a maga megszívlelendő igazsága. A rendszerváltás után az egyházban sorra alakultak különféle ifjúsági szervezetek, majd a nagyobb városokban egyetemi gyülekezetek jöttek létre. Ahogyan az anyaországban, úgy Erdélyben is megfigalmazódott az igény, hogy egy felelős személy összefogja a magyar evangélikusság ifjúsági munkáját. Domokos Jenővel erről a munkáról beszélgettünk.

öröm az, hogy egy évre visszatekintve elmondhatom, a projekt működik.

dék már nem beszél magyarul, és ortodox vallású.

Az evangélikus egyháznak te-

– Mit érez az erdélyi magyar evangélikusság legnagyobb erősségének?

– Azt, hogy itt még az emberek nagy része számára fontos a vallási hovatartozása, és ragaszkodik az egyházi szertartásokhoz.

– Vannak-e olyan nehézségek, amelyekről egy anyaországban élő evangélikus talán nem is tud?

– Nem vezetném sem nehézségnek, sem problémának, hanem inkább úgy mondanám, hogy van egy speciális helyzete az erdélyi evangélikusságnak. A problémák és a nehézségek nagyrészt hasonlóak az anyaországban tapasztalhatókhöz. A speciális helyzet pedig itt az, hogy az evangélikusság kérdése nemcsak egyházi, hanem nemzeti ügy is. A felekezeti hovatartozás és a nemzeti identitás szorosabban összefügg a mi helyzetünkben. Leegyszerűsítve: ha fogy a magyarság, fogy az evangélikusság is. És nem a kivándorlásokkal van a nagy gond, hanem a román–magyar vegyes házasságokkal. Ezekben az esetekben gyakorlatilag a következő nemze-

hát vállalni kell olyan feladatokat is, amelyek nem egyházi jellegűek. Például teret és lehetőséget kell biztosítsunk a magyar fiataloknak, hogy egymással találkozzanak, egymással szórakozzanak, és ezáltal lehetőleg magyar társat válasszanak maguknak. Az ifjúsági munkának pedig ebben különös szerepe és felelőssége van.

– Ifjúsági lelkészként vannak-e terveik az elkövetkezendő időszakokra nézve?

– Terveim vannak, és fontosnak tartom azt, hogy legyenek terveink, ahogyan azt is, hogy a jelenben a tervet alakítani tudjuk az adott helyzethez. Az egyik tervem, hogy továbbra is szorososan együttműködjek a Hétfalusi Magyar Ifjúsági Klubbal. (A szervezetről bővebben a www.hmik.ro honlapon olvashatnak. – A szerk.)

– Miben látja az erdélyi magyar evangélikusság jövőjét?

– Abban, ha mindenki a maga helyén, úgy Magyarországon, mint Erdélyben, becsülettel végzi a saját dolgát.

SZÜCS PETRA

AZ ÉLET KENYERE

„Az ember fázik novemberben”

„Két ember ment fel a templomba imádkozni: az egyik farizeus, a másik vámszedő. A farizeus megállt, és így imádkozott magában: Isten, hálat adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember: rabló, gonosz, parázna, vagy mint ez a vámszedő is. Böjtölök kétszer egy héten, tizedet adok mindenből, amit szerzek. A vámszedő pedig távol állva még szemét sem akarta az égre emelni, hanem a mellét verve így szólt: Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek.” (Lk 18,9–14)

Hideg van. Fázom. Az ember fázik novemberben. De elsősorban nem a hidegtől, hanem az őszinteségtől. Egyébként én általában fázom a templomokban. A legtöbb helyen embertelen hideg van.

A templomok többsége hideg, s nem pusztán hideg. Embertelen hideg. Annyira hideg, hogy többször megesett, hogy szinte megszakadt a szívem az ott ülő idős emberek és unokáik didergése láttán.

Igen. Dideregve ültek ott, mint akik bűnhődnek a döntésük miatt, hogy a templomi istentiszteletet választották az otthon melegében, a karosszék kényelmében „fogyasztható” tévéműsorral szemben.

Fázom bemenni olyan helyre, ahol az őszinteség ritka vendég. Arra az őszinteségre gondolok, amikor valaki a saját szavaival, mai nyelven, úgy írja körül azt, amit gondol, és amiben hisz, hogy abból az jön át, hogy ő tényleg úgy gondolja, tényleg úgy hiszi, ahogy mondja.

Egyáltalán, ő hisz abban, amit mond. Őszintén. Nem bebújva más emberek vallásos frázisai mögé, nem megfélemlve más emberek egyházi elvárásainak, hanem őszintén. Az őszinteséget tisztán látó élő Isten színe előtt.

Őszintén. Nem másokhoz mérve a vallásosságot, mint ahogy a farizeus tette. Nem azzal a teljesen eltévedt felfogással, hogy én, a teológushallgató, én, a lelkész más vagyok, mint a többi ember; vagy ahogy Károli fordította a farizeusi imádságot: „nem vagyok olyan, mint egyéb emberek”. Nem.

A vallási gőg, a képmutató farizeusi beállítottság, a csak kifelé látszó vallásos élet amolyan hazudós játék, hiszen mind Isten, mind az emberek, a közvélemény irányában hazugságokon alap- szik.

A példázat már közel kétezer éves. Közel kétezer éve olvashatjuk az izraeli vallási és polgári társadalom két szélsőséges csoportjának egy-egy képviselőjéről szóló jézusi parabolát. Azt a parabolát, amelyről Sulyok Imre is írt egy kórusművet, és amely kórusmű végén azt a kérdést teszi fel a zeneszerző: a kettő közül én melyik vagyok?

A kakas megszólal. Abban a pilanatban, hogy az ember kimondja: „én, az aláztos”, „én, a hívő”, én, én, én. Ego. Ekkor szólal meg a kakas. És ekkor megremegek a lélek és hang hallatán. Mert – Márai szavaival élve – „novemberben nemcsak bőrünk érzékeny, hanem lelkünk is”.

És ha végre nem magunkkal lennénk elfoglalva, ha végre őszintén magunkba mernénk nézni, és végre figyelni a jézusi szóra, akkor végre észrevennénk, hogy valaki üres kézzel, de tele bizalommal, nem másokhoz mérve magát, aláztosan könyörög: „Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek.”

Hideg van. Fázom. Az ember fázik novemberben. De elsősorban nem a hidegtől, hanem az őszinteségtől. Ámen.

GÁNCSTAMÁS

Miért jó a síróknak?

„Boldogok, akik sírnak, mert ők megvizsgáltatnak.” Mt 5,4

Nevess, és nevet veled az egész világ, sírj, és egyedül sírsz – tartja egy régi angol szólás. A mondat első feléről írtak már könyvet, szereztek dalt, és ha kíváncsi vagy rá, a Google-ból megtudhatod, hogy több mint 56 milliónyi oldalon találkozhatasz vele. Azaz csak találkozhatnál, ha végignézésükhöz oldalanként csak 5 perccel számolva is nem épp 537 évre volna szükséged. De ez csak a mondat első felére vonatkozik. A sírásról és az egyedül maradásról már csak az érdeklődők ötvenederésze akar tudni, hírt adni. Pedig igazán nem nagy dolog kikövetkeztetni az első tagmondatból a másodikat.

Kis élettapasztalattal mindenki tudja, hogy a nevetők körül sziget alakul a tömegben, a sírók osztályrésze pedig az elszigetelődés. Utoljára talán a bölcsődében gyűlnek megértéssel vegyes kíváncsisággal a síró gyerek köré társai.

Az ovisok már inkább kicsúfolják egymást miatta, a jólnevelt iskolásoknak is elegendő lesz egy idő után az állandóan szomorkodókból, a felnőttek meg leginkább azzal foglalják el magukat, hogy legyen erejük akkor is jókedvűnek látszani, amikor a legrosszabb kedvűek. Talán ezért lett mára népbetegség a depresszió.

Nincs ez így jól. De akkor miért csináljuk? Miért erőltetjük az egyiket, és szégyelljük a másikat? Miért hagyjuk, hogy az egyikkel kérkedni lehessen, a másikat szégyellni kelljen társaságunkban és a társadalmunkban? Az biztos nem igaz, hogy átlagban 50 öröme jut egy szomorúság az életünkben! És azzal nem magyarázható (ami egyébként igaz), hogy a jókedvű ember nyitottabb, és több irányban tud egyszerre kapcsolatokat építeni, hasznosabb lehet a közöségnek is. Ha ugyanis nem hagyjuk egymást és magunkat kiszomorkodni, akkor az örömünk sem lesz más, mint depresszió, mint erőlködés, mint felszínesség, har-

sányság, érvényesülési eszköz vagy lázas semmittevés.

Jézusnak különös gondja volt a szomorkodókra, a sírókra. Sokszor ment át szó nélkül hangosan ünneplő, fontoskodó, láthatóan helyükön lévő emberek tömegén, de gyakran megállt egy-egy beteg, kitalított, síró, tehetetlen ember előtt. Szavai nyomán pedig ezek rendszerint boldogabbak lettek, mint a többiek talán bármikor. Soha nem küldte el üres kézzel azokat, akiknek volt erejük felkeresni őt életük nagy kérdéseivel, de ő maga ment oda azokhoz, akiknek már erre sem futotta erejükből. Miközben a világ – ahogy mindig is – az erőseké volt, ő a gyengéket, a leggyengébbeket kereste fel, hogy a világon létező legnagyobb erővel ajándékozza meg őket. Olyan erővel, amely rendet ad a világnak, de a sírókat megvigasztalja. Ő maga ajándékozza meg őket (akikkel egyébként már a kutya és az ovisok se nagyon törődnek) a rá-találás örömeivel.

Ezért jó a síróknak.

BÉRES TAMÁS

HÍREK, KITEKINTÉS

Hamburg, Németország. Érvényes-e ma még, és kötelező-e minden keresztény számára az *Apostoli hitvallás* minden kitétele? – erről alakult ki nagy vita a hamburgi tartományi egyházban. Több javaslat hangzott el arról, hogy nem kötelező a hitvallás minden egyes kijelentését hinni. Ezt a felfogást a többség elutasította azzal a megokolással, hogy az *Apostoli hitvallás* jól foglalja össze a Biblia üzenetét. Nem lehet belőle csupán a kinek-kinek tetsző részeket kiválasztani és a többit nem komolyan venni.

Bielefeld, Németország. A helyi egyetem felmérése szerint a megkérdezett német lakosok felének az a véleménye, hogy túl sok külföldi él az országban. Csak tizenhat százalékuk mondta, hogy például a muszlim kultúra összeegyeztethető lenne az európai-val.

Berlin, Németország. A német diakóniai szervezet ünnepség keretében emlékezett meg a nemzetiszocialisták azon áldozatairól, akik egy 1933-as törvény rendelkezése alapján vesztették életüket. A kérdéses intézkedést a „az örökletesen beteg utódok megelőzése érdekében” hozták.

Jeruzsálem, Izrael. Újabb javaslat jelent meg a város felosztására. Eszerint nyugati része és tizenkét további olyan városrészt, ahol mintegy 200 ezer ember él, maradna izraeli kézben. A körülbelül 250 ezer lakost magába foglaló arab negyed a palesztinoké lenne. A világörökségnek kikiáltott óváros hovatartozását külön kellene szabályozni. Nem szabad, hogy ennek egységét széttörje bármiféle osztozkodás. A város lakosságának jelenleg 63 százaléka zsidó, 33 százaléka muszlim, és csak 2 százalékra tehető az itt lakó keresztények aránya.

Berlin, Németország. Az EKD (Németországi Protestáns Egyház) tanácsa úgy döntött, hogy *Luther* bibliafordítását a reformáció ötszáz éves jubileumára, 2017-re revidéálják, azaz a mai szóhasználathoz igazítják. Ugyanakkor a tanács óv attól, hogy túlzott modernkedési vágy hajtsa a fordítókat.

Vatikánváros. A megszigorított római katolikus egyházjog szerint megbüntethető az a pap, aki az úrvacsorát olyanokkal együtt celebrálja, akik nem állnak az apostoli jogfolytonosságban, és nem részesültek a papi szentségben.

Stuttgart, Németország. A tartományi evangélikus egyház elmúlt évi statisztikája szerint tizenkétezer léptek ki az egyházból – ezzel szemben 2700 volt a belépők és 18 800 a megkeresztelték száma.

New York, Egyesült Államok. A YMCA (Young Men's Christian Association, Keresztény Ifjak Egyesülete) elnevezésű, felekezettek fölötti ifjúsági mozgalom a története folyamán először választott római katolikus elnököt, az 56 éves New York-i bankár, *Kenneth Colloton* személyében.

Majna-Frankfurt, Németország. Szeptember 3-án az evangélikus keresztények első ízben, ökumenikus környezetvédelmi napként ünnepelték „a teremtés napját”. A

Keresztény Egyházak Munkaközösségének közlése szerint ezután minden év szeptemberének első vasárnapját így kell megünnepelni. A központi istentiszteletet évenként más-más helyen kell megrendezni. Idén a Rajna-vidéki Brühl városka görög ortodox Keresztelő Szent János-temploma adott ennek helyet.

Meschede, Németország. A Vesztfáliai Evangélikus Egyházban először rendeztek szomszédos gyülekezetek közös keresztelői istentiszteletet. Huszonhárom gyermek, egy fiatal fiú és egy felnőtt férfi részesült együtt a keresztség szentségében. Ezzel akartak példát mutatni ahhoz, hogy 2011-et a német tartományi egyházak mint „a keresztelés évét” ünnepeljék.

Medjugorje, Bosznia. Tizenhét tagú bizottságot állított föl a római katolikus egyház, amelynek feladata az időközben világhírűvé vált búcsújáráhely vizsgálata lesz. Vezetője *Camillo Ruini* kardinális, aki a bizottságot első ülésére Rómába hívta össze. A tárgyalások középpontjában elsősorban nem a Mária-jelenések álltak, hanem a Medjugorjéba érkező zarándokok lelki gondozása.

Pozsony, Szlovákia. Két statisztikai táblázat érdekes képet mutat Szlovákiáról. A lakosság 85,8%-a szlovák, 9,7%-a magyar, 1,7%-a roma, 0,4%-a rutén és 0,2%-a ukrán. Felekezeti megoszlása: 68,9% római katolikus, 6,9% evangélikus, 4,1% görög katolikus, 2% református és 0,9% ortodox vallású.

Varsó, Lengyelország. A hetvenkét éves *József Kowalczyk* püspököt nevezte ki a pápa lengyel prímássá, aki *II. János Pál* pápasága alatt két évtizeden át szolgált a Vatikánban, és felügyelte a római katolikus egyházak és a kommunista biztonsági szolgálatok kapcsolatát. Az új prímást június 26-án iktatták hivatalába a gnieznói katedrálisban.

Moszkva, Oroszország. Az orosz parlament július 28-át „az oroszok megkeresztelésének napjává” és ünnepévé nyilvánította. 450 képviselő közül 422 szavazott igenel, és ezzel pontot tett az államelnök és a miniszterelnök tavalyi kezdeményezésére.

Budapest. Kilencvenegy éves korában elhunyt a piarista *Bulányi György*, akit a kommunista uralom alatt 1952-ben életfogytiglani börtönre ítélték. Ő volt a legendás „Bokor” mozgalomnak az elindítója, s ezért mint „szubverzív elemet” ítélték el. Nagy érdeme volt, hogy a II. vatikáni zsinat felé nyitott, bár saját egyháza is elítélte 1981-ben. Csak 1997-ben rehabilitálta őt mind a Vatikán, mind pedig a magyar püspöki konferencia.

Szentpétervár, Oroszország. Az orosz államvezetés igyekszik orvosolni az ortodox egyház múltbeli sérelmeit. A lelkiismeretében azonban új utakat kell keresni, hiszen a felvételre jelentkezők még a sztálinista, ateista kor utódjaiként nevelkedtek. A „Lelki Akadémia” történésze szerint szinte mindent előlről kell kezdeni, hiszen – saját szavaival – a szovjet uralom utáni orosz társadalom és az egyház is „a megkeresztelt hitetlenek társadalma”.

Brüsszel, Belgium. A római katolikus egyházon belüli fiatalbármalmazások ügye Belgiumot és Írországot is elérte. Belgiumban több mint négyszáz károsult fordult bírósághoz, Írországból pedig, valószínűleg ennek következtében, drasztikusan csökkent a papi pályára készülő diákok száma. A korábbi években évenként kétszáz körüli volt a jelöltek száma.

Accra, Ghána. „Szinte minden utcasarkon található olyan tábla vagy plakát, amely valamilyen »egyház« gyógyító és csodatevő összejövetelére hívja meg a hiszékeny embereket” – így panaszkodik a Kumari Egyetem vallástudományi professzora. A „csodatevők” ugyanúgy ígérik gyógyíthatatlan betegségek gyógyítását, akárcsak a külföldre utazáshoz szükséges vízum csodás megszerzését. Afrikában vallási infláció van, amelyet alig lehet ellenőrizni. Ha az ügyes szervező kitalált mozgalmának még valami titokzatos nevet is ad, biztos sikerre számíthat.

Cayo Espino, Kuba. Július 24-én új templomot szenteltek fel, ötven év óta az elsőt. A kommunista hatóságok erre is csak úgy adtak engedélyt, hogy a templomépítés tulajdonképpen nem volt más, mint egy beomlással fenyegetett, romos kápolna újjáépítése, az építmény még megmaradt alapjain.

London, Anglia. A brit hadseregben 280 katonalelkész teljesít szolgálatot. Rajtuk kívül gondozói vannak a muszlim, zsidó, hindu, szikh és buddhista vallású katonáknak is. Az ateista Humanista Unió most azzal a kéréssel kereste meg a hadügyminisztériumot, hogy ők is küldhessenek „gondozókat” a vallástalanok számára. A minisztérium állítólag helyt ad majd a kérésnek.

Genf, Svájc. Izraeli újtárol visszaterve a közel-keleti tartós béke fontosságát hangoztatta *Olav Fykse Tveit*, az Egyházak Világtanácsának norvég főtitkára. Nyomatékosan kérte, hogy az Izrael és a palesztinok közötti béketárgyalásokba vonják be a Szentföld keresztény kisebbségét is.

Izslámábád, Pakisztán. Míg a keresztény segélyszervezetek valásra való tekintet nélkül minden árvíz-károsultnak segítenek, riasztó hírek érkeznek arról, hogy az ország keresztényeit mellőzik a helyi hatóságok. Az északi tartományban mecsetekbe menekült keresztényeknek csak akkor adnak segítyt, ha megtagadják hitüket, és muszlimok lesznek.

Taizé, Franciaország. 1940. augusztus 20-án alakult meg a taizéi ökumenikus közösség, amely azóta is mágnesként vonzza a fiatal keresztényeket. A jubileum alkalmából rendezett ünnepségen emlékeztek meg nemcsak az alapításról, hanem alapítójukról, *Roger Schütz*ről is, akit kilencvenedik születésnapja előtt, 2005. augusztus 16-án gyilkolt meg egy elmebeteg nő.

Kassa, Szlovákia. *Alojz Tkáč* kassai érsek – betöltve hetvenötödik életévét – lemondott hivataláról. Utódjául *XVI. Benedek* pápa az addigi segédpüspököt, a hatvanéves *Bernard Bobert* nevezte ki.

Moszkva, Oroszország. A közgazgatási hivatal szerint ma négyszer annyi ortodox templom van a városban, mint amennyi a szovjet uralom bukásakor volt. Összesen kétszáz templom áll Moszkvában, közülük többet a város anyagi támogatásával újtottak fel.

Bréma, Németország. A hirosmi, illetve nagaszaki atomtámadás hatvanötödik évfordulóján a német római katolikus és az evangélikus békemegbízott felhívással fordult a kormányokhoz az atomfegyverekről való lemondás érdekében. Törekedjenek egyezsége – fogalmaznak –, hogy ezek a fegyverek ne sodorják a hatvanöt évvel ezelőtthez hasonló veszélybe a világot.

Entebbe, Uganda. Négyszáz anglikán püspök tárgyalt az afrikai szociális és missziói helyzetről. Megállapították, hogy az anglikán világegyház egységét aligha lehet megtartani a nők pappá szentelésének és az azonos neműek megáldásának kérdésében kialakult különböző nézetek miatt. A mauritiusi püspök szemükre vetette a nyugatiaknak, hogy engedetlenek az isteni üzenettel szemben.

Peking, Kína. A Kínai Tudományos Akadémia jelentése szerint egyre nő a kereszténységre áttértek számaránya az értelmiségiek között. 1993 után ezek 73 százaléka lett a kereszténység híve.

Barcelona, Spanyolország. Kilencvenegy éves korában meghalt *Raimon Panikkar* valláskutató, teológus és filozófus, aki – hindu apa és keresztény anya fiaként – fáradságtalanul kutatott és küzdött a vallások megbékéléseért. Szerinte Krisztus a szimbóluma Isten, a világ és az ember összekeverhetetlen és szétválaszthatatlan egységének.

Mexikóváros, Mexikó. A világ közvéleményét megrázta a hír, hogy Mexikó és az Egyesült Államok határán hetvenkét fiatal holttestére bukkantak, akik az országban dúló, kábítószerbandák közötti háború áldozatai. A kormány csaknem százezer fegyvert, harmincötezer gépkocsit és a kábítószer-kereskedelemből származó négyszázmillió pesót foglalt le, augusztusban pedig fontos bandavezéreket fogtak el. A kábítószerháborúnak eddig huszonnyolcezer áldozata van.

Gázai övezet. A 360 négyzetkilométeren összezsúfolva élő másfél millió palesztin hatvan százaléka munkanélküli. Kevés munkát és kikapcsolódást a fiatalok csak keresztény közösségekben találnak. A Hamász-uralom túlkapásai miatt viszont ezeknek a közösségeknek nagy nehézségekkel kell megbirkóznuk.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: G. I.

Adomány

Lapunk kiadásának költségeihez szeretettel várjuk olvasóink támogató adományait a Magyar Evangélikus Konferencia, Budapest, Raiffeisen Bank 12010886-00146767-00100002 számlaszámára (külföldről HU 43 1201 0886 0014 6767 0010 0002).

Értesítjük lapunk olvasóit, hogy az *Útitárs* azon számai, amelyek 2008 januárja után a Maek gondozásában jelentek meg, mostantól teljes terjedelmükben olvashatók a www.maek.lutheran.hu weboldalon, illetve az *Evangélikus Élet* archívumában, a www.evelet.hu címen. Lapunk további számai folyamatosan felkerülnek a világhálóra.

ÚTITÁRS

Magyar evangéliumi lap
Megjelenik hatszor egy évben
Kiadja a Magyar Evangélikus Konferencia (Maek)
1088 Budapest, Puskin utca 12. (telefon: +36 1/338-2302)

Felelős kiadó: Pröhle Gergely elnök
Felelős szerkesztő: Szűcs Petra
(telefon: +36 20/824-8854, e-mail: petra.szucs78@gmail.hu)
Megrendelés, információ: Zászkaliczky Pál (e-mail: maek@lutheran.hu)

A lap ingyenes, a nyomda- és postaköltségre adományokat kérünk és elfogadunk.
Bankszámla: Magyar Evangélikus Konferencia, Budapest, Raiffeisen Bank
Bankszámlaszám (belföldről): 12010886-00146767-00100002
(külföldről) IBAN: HU 43 1201 0886 0014 6767 0010 0002
SWIFT: UBRTHUHB